

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת נשא תשע"ט

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

וכן תרומה לכל קדשי בני ישראל אשר יקריבו לכהן לו יהיה (ה, ט)
וכן בפסוק שלאחריו כתיב לו יהיה, ועיין רש"י. ולפע"ד י"ל עפ"י הא דאיתא
במס' ב"ב (דף י"א ע"א) ת"ר מעשה במונז המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות
אבותיו בשני בצורת, וחברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו אבותיך גזזו
והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם, אמר להם אבותי גזזו למטה ואני גזזתי
למעלה וכו', אבותי גזזו לאחרים אני גזזתי לעצמי שנאמר ולך תהיה צדקה
וכו' ע"ש. וי"ל שזה שאמר לו יהיה כלומר זהו אשר יהיה לו בעוה"ב:

(אפריון)

דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש איש כי תשטה אשתו וגו' (ה, יב)
כתב רש"י "מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשו לו יהיו אם אתה מעכב
מתנות הכהן חייך שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה".

המפרשים עמדו על הקשר שבגלל שלא הביא מעשרותיו יביא את אשתו
לכהן, וכי מה המדה כנגד מדה בזה?

בספר "תהלה לדוד", תירץ עפ"י הכתוב בבראשית (ב, כב) "ויבן ה' אלקים את
הצלע אשר לקח מן האדם לאשה", ש"צלע" בגימטרי" 190 ו"חווה" בגימטרי" 19
שחווה היא 'מעשר' מן הצלע שלוקח מן האדם. לכן, כאשר האדם נמנע
מלהביא את מעשרותיו אל הכהן על כרחו יזדקק להביא מעשר אחר אל הכהן
דהיינו את אשתו שהיא המעשר שלו כאמור. (תהלה לדוד)

ועשה הכהן אחד לחטאת ואחד לעלה וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וקדש
את ראשו ביום הוא (ו, יא)

יש לציין את דברי הרמב"ן על פסוק זה: "וטעם החטאת שיקריב הנזיר ביום
מלאת ימי נזרו, לא נתפרש ועל דרך הפשט כי האיש הזה חוטא נפשו במלאת
הנזירות, כי הוא עתה נזור מקדושתו ועבודת השם, וראוי היה לו שיזיר לעולם
ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש לאלקיו, כענין שאמר (עמוס ב יא) ואקים מבניכם
לנביאים ומבחוריהם לנזירים, השווה אותו הכתוב לנביא, וכדכתיב (לעיל פסוק
ח) כל ימי נזרו קדוש הוא לה' והנה הוא צריך כפרה בשבוו להטמא בתאוות
העולם". כמה מוסר יש ללמוד מכך שהרי אדם שלא התעלה בדרגתו להיות
נזיר (שהוא כנביא!) אינו זקוק לקרבן חטאת, ודייקא הנזיר זקוק לחטאת,
דהיינו שהתביעה על האדם היא דווקא מפני היותו כבר במדרגת קדוש וירד
ממדרגתו הקודמת. ויש להאריך בזה.

יאר ה' פניו אליך ויחנך (ו, כה)

בגמ' ברכות (כ, ב) "אמר הקב"ה למלאכי השרת וכי לא אשא פנים לישראל
שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ד' אלקיך והם מדקדקים על
עצמם עד כזית ועד כביצה". ויש לדקדק מה שייכות יש בין זה לזה וכי בשביל
שמדקדקים לברך ברכת המזון כשאינם אוכלים רק כזית וכביצה מגיע להם
שישא ד' פניו אליהם?

ואמר הגאון רבינו חיים זצ"ל מוולאזין לבאר בטוב טעם במעשר עני כתיב ובה
הלוי וכו' והגר והיתום והאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו" והנה אם לא היינו
מדקדקים עד כזית ועד כביצה והיינו מפרשים תיבת "ושבעת" כפשוטו
שביעה ממש, היתה טובה לגר ליתום ולאלמנה שהיינו מוכרחים ליתן להם
כדי שביעה, אבל כשאנחנו 'מדקדקים עד כזית ועד כביצה ובשיעור קטן של
כזית וכביצה אנחנו מקיימים ושבעת וברכת א"כ תצא מזה רעה לגר ליתום
ולאלמנה שלא ניתן להם רק כזית וכביצה, וגם בזה נקיים ואכלו בשעריך
"ושבעו". אכן כל זה היה אם היינו עושים רק לפי הדין אבל אנחנו עושים
לפנים משורת הדין ונותנים לגר ליתום ולאלמנה כדי שביעה ממש, ועל עצמנו
אנחנו מדקדקים עד כזית ועד כביצה ואי"כ ראויים אנחנו לנשיאת פנים. וזה
פשט הגמרא אמר להם הקב"ה איך לא אשא פנים לישראל שאני כתבתי
בתורתך ואכלת ושבעת וברכת והם מדקדקים "על עצמם" עד כזית ועד כביצה
אבל "ושבעת" אצל נתינת מעשר אינם מדקדקים עד כזית ועד כביצה.

(הגר"ח מוולאזין)

פירש בספר קול שמחה מאמר הש"ס ברכות (כ" ע"ב) שאמר הקב"ה וכי אשא
פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת והם מדקדקים על
עצמם עד כזית ועד כביצה, ופירש הוא זצ"ל שישיראל חביבה בעיניהם מתנת
הש"י ואף שהיא קטנה עד כזית וכביצה, ואינם משגיחים על מהות המתנה
אלא חשיבותה היא לפי ערך הנותן, ולעומת זה הקב"ה אינו משגיח על מהות
המעשים הטובים שהם בלתי שלמים, אלא לפי ערך העושה שהוא ב"ד קרוץ
מחומר, עכ"ד: (שם משמואל - חלק המועדים - שבת תשובה שנת תרע"ג)

בספר קהלת יעקב, מביא לבאר באופן נפלא לפי דברי הגמ' הנ"ל את הפסוק
במשלי (יג, כה) "צדיק אכל לשבע נפשו ובטן רשעים תחסר", שהנה הצדיקים
אינם צריכים לנשיאות פנים כיון שבדין נוטלים הם את שחרם, אבל הרשעים
זקוקים לנשיאות פנים, לכן "צדיק יאכל לשבע נפשו", שאינו זקוק לאכול רק
כזית או כביצה בשביל לזכות לנשיאות פנים ואוכל כדי שביעה, אבל "ובטן
רשעים תחסר", שהרשעים צריכים לאכול רק כזית או כביצה ולברך אף
שאינם שבעים כדי לזכות לנשיאות פנים... (אגרת הטיוול - טיוול בפרדס)

ביום השני הקריב נתנאל בן זווער נשיא יששכר (ד' י"ח)

צריך להבין מדוע התורה מפרטת כל קרבן וקרבן שהקריבו הנשיאים שהרי
כולם הקריבו אותו דבר בדיוק ודי היה לפרט קרבן אחד ולומר וכן הביאו כל
הנשיאים ולשם מה האריכות הגדולה?

מבאר בספר דרכי מוסר בשם הסבא מקלם וז"ל שהתורה רצתה ללמדנו בזה
כיצד מתייחסים אל יחיד כאשר הוא מאוגד בתוך הכלל כאשר רבים עושים
מצוה מסוימת ניתן היה לחשוב שהכלל כולו נחשב ליחידה אחת ובהתאם
לכן אין הברנה פרטית במעשיהם של היחידים המרכיבים את הכלל פרשת
הנשיאים מלמדת אותנו שבשמים אין מתייחסים אל הרבים כאל כלל אלא
שמחים על כל יחיד ויחיד כאילו היה יחידי בעולם בשום אופן אין אהבת
הקב"ה לאיש ישראל ושמתחו בו מתמעט בגלל שישנם עוד רבים שעשו את
המצוה כמוהו.

לכן באותה מדה ששמח ה' בקורבנו של נחשון בן עמינדב שהקריב ביום
הראשון שמח גם בקרבנותיהם של שאר הנשיאים והדבר מוצא את ביטוי
בפירוט שפירטה התורה אצל כל אחד מהם הפירוט הרב בקרבנו של נחשון
הוא גלוי של שמחה ואהבה של הקב"ה בקרבנו לפיכך חזרה על אותו פירוט
אצל כל אחד ואחד מהנשיאים מורה על אהבה לכל יהיר אהבה שלא נפגמה
פגימה כלשהי על ידי היעשות המצוה על ידי רבים וזה דבר שלא נמצא אצל
בשר ודם עכ"ל הנה גודל טובו ואהבתו אותנו אוהב הקב"ה כל אחד מישראל
כבן יחיד שלו. (דרכי מוסר - אהבת ה')

"ולבני קהת לא נתן כי עבדת הקדש עלהם בכתף ישאו" (ז, ט)

בגמ' סוטה (לה, א) "דרש רבא, מפני מה נענש דוד? מפני שקרא לדברי תורה
זמירות שנאמר זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי אמר לו הקדוש ברוך הוא
ד"ת שכתוב בהן התעניף עיניך בו ואיננו אתה קורא אותן זמירות הריני מכשילך
בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו דכתיב ולבני קהת לא נתן כי
עבודת הקודש וגו' ואיהו אתייה בעגלתא.

והעונש מפורש בשמואל (ב, ו, ג) וכן בדברי הימים (א, טו) שכשהביאו את
ארון אלוקים מבית הפלשתים, הרכביהו על העגלה, ומת עוזא כשניסה
לתפסו, והעונש היה שדוד המלך שכח את הפסוק שאסור לקחת את הארון
בעגלה, ושמת עוזא על ידו. ואז הכניסו את הארון לבית עובד למשך ששה
חדשים, וכדכתיב רש"י (שם) "אל עגלה חדשה - טעה בדבר שאפילו תינוקות
של בית רבן יודעין אותו, כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו (במדבר ז ט),
ולפי שאמר (תהלים קיט נד): זמירות היו לי חקיך בבית מגורי, נענש לבא לידי
כך, ומת עוזא על ידו, לפיכך כשהביאו מבית עובד, הביאו בכתף, שנאמר
(בדברי הימים א טו יב ג): ויאמר להם אתם ראשי האבות ללוים התקדשו
אתם ואחיהם והעליתם את ארון וגו'. כי למבראשונה לא אתם פרץ ה' אלקינו
בנו כי לא דרשנוהו כמשפט".

יש להבין מה ה"מידה כנגד מידה" במה ששכח דוד דוקא פסוק זה?

כתב בספר "אהבת יונתן", (דברים) "נראה לבאר דוד המלך ע"ה אמר זמירות
היו לי חוקיך ובזה חטא ואמר הקב"ה דיהיה נכשל דטעה אח"כ ואמר להניח
הארון על העגלה ומה זה מדה כנגד מדה ונראה דהעיקר הוא דצריך האדם
ליגע על התורה כי יגעתי מצאתי תאמיין והוא אמר זמירות היו לי חוקיך ולא
ליגע ולכך הענישו דטעה בארון להניח הארון על העגלה אינו צריך ליגע רק
התורה צוה בכתף ישאו דצריך ליגע על התורה ושפיר הוי מדה כנגד מדה".
ע"כ.

ואפשר להמתיק יותר שלכן מת "עוזא" מלשון "עוז" כדי לרמז לדוד שכל זה
קרא מפני שחסר את ה"עוז" דהיינו את היגיעה. וביותר, שלכן הכניסוהו מיד
לאחמ"כ לבית "עובד", שקבלו ע"ע "לעבוד" ולעמול בתורה וכדכתיב רש"י
הנ"ל, לפיכך כשהביאו מבית עובד, הביאו בכתף.

(צינוני תורה)

אמר ה'נועם אלימלך: מי שרוצה לעשות "נזיר לה'" - נזר ועטרה לה', מיין ושכר יזיר - יעשה נזר גם משתיית יין ושכר על ידי שיתכוון בשתייתם לשם שמים וישתה בקדושה; אבל 'חומץ יין ושכר אל ישתה' - לא ישתה שתייה שהיא בבחינת חומץ, רק למלא את תאוותו - - -

גם כאשר יהודי נוגס במאכלו, אפשר לראות עליו שיהודי הוא, ושאיכילתו אכילה יהודית היא.

המלמד הוותיק, רבי מרדכי זאב בלוי זצ"ל, סיפר סיפור מופלא בשם רבו, שהעיד שבדידו הווה עובדא, ויש בסיפור זה מסר מאלף וחשוב עד מאוד בענייני חינוך.

רבו של הרב בלוי העיד שהגאון בעל ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש, נסע פעם ברכבת, וראה לפניו אדם היושב בספסל ממולו, המוציא כריך עם בשר דבר-אחר, ואוכלו.

הגאון ראה את אשר נעשה, וצעק על האדם ההוא "יהודי, אסור לך לאכול חזיר!"

הנוסע הביט ב'מנחת אלעזר' בפליאה, כמי שתמה על ההערה שיצאה מפיו, ואמר לו: "אינני יהודי, ולכן מותר לי לאכול את הבשר הזה!"

אבל הגאון האדיר, שפסקי ההלכה שלו הופצו עוד בחייו ברחבי העולם היהודי כולו, פונה אל האדם בשנית, וחוזר ואומר לו: "יהודי, אל תאכל חזיר!"

והוא, מתעקש אף הוא, ומצהיר שאינו יהודי...

אבל, כשהגאון ממונקאטש אמר לו בפעם השלישית שלא יאכל חזיר, קרה משהו... האיש שאכל את בשר- החזיר ניגש אל חלון הרכבת, והשליך את הבשר החוצה, ניגש אל הגאון והודה בפניו שאכן הוא יהודי, פרץ בבכי, וביקש לדעת איך הצליח לזהותו כיהודי.

'הסתכלתי עליך בשעת אכילתך'

'אני נפגש עם הרבה אנשים, ואף אחד מהם לא אמר לי שאני יהודי, וכיצד הצלחת לראות שאני יהודי?' - שאל האיש את הגאון.

ה'מנחת אלעזר' אחז בידו של היהודי, חיבקו בחום, ואמר לו: 'די היה להביט בהתנהגותך בעת שאכלת את הבשר, כדי לדעת שהינך יהודי!'

משהאיש לא הבין את פשר הדברים, הסביר הגאון שהשו"ע (אורח חיים, סימן ק"ע הלכה י'), אומר ש'לא ישוך פרוסה ויניחנה על גבי השלחן'. והטעם הוא, כפי שמביא המשנה ברורה, 'מפני שנמאסה לבריות'.

דהיינו אדם הנושך בכריך הלחם, ומכניס לפיו את החתיכה, ומניח את שארית הפת על השלחן, ממאיס בכך את חבירו היושב לצידו. ולכן, המשיך הגאון והסביר לאיש ההוא, נהגו יהודי פולין שכאשר הם אוכלים לחם, הם חותכים בסכין את החתיכה שברצונם לאכול, ומכניסים רק אותה לפיהם, והלחם עצמו נשאר 'נקי'.

הדבר מקובל גם באכילת תפוח, וכל כיו"ב, שלא נוגסים בתפוח עצמו, אלא חותכים את החתיכה הראויה בסכין. כך נהגו יהודי פולין, ואני זוכר גם את אבותי ואבות-אבותי שהתנהגו כך, ציין הגר"י זילברשטיין שליט"א, בעת שסיפר את הדברים.

הסתכלתי עליך בשעת אכילתך את בשר הדבר-אחר, אמר ה'מנחת אלעזר' לאיש, וראיתי שגם אתה אוכל בצורה כזו, דהיינו שלא נגסת בכריך עצמו, אלא אחזת סכין בידך, וחתכת לעצמך את החתיכה שרצית לאכול.

זה הספיק לי כדי לדעת בבירור שאתה יהודי, וככזה בוודאי ראית אצל הוריק את קיום ההלכה ההיא בסימן ק"ע, ולכן גם אתה מתנהג כך. לא יתכן שגוי יתנהג בצורה שכזו! לא יתכן!

האיש הודה והתוודה שכל דבריו של הגאון הם אמת ויציב, והוא אכן גדל בבית יהודי לכל דבר, ובגלל תוקף הצרות והמצוקות שפקדו את העם היהודי בתקופה ההיא, הגיע לאן שהגיע, והתדרדר לאן שהתדרדר, עד שהגיע למצב בו הוא אוכל בשר דבר אחר. אבל קיום ההלכה בסימן ק"ע שראה בבית הוריו, לא נשכחה ממנו...

האיש הפך להיות אחד מחסידיו הנלהבים של הגאון ממונקאטש. הוא הרגיש שה'מנחת אלעזר' נגע לו בדיוק בנקודה הרגישה ביותר בחייו, וקיבל על עצמו מהיום והלאה להישמר ולהיזהר בקיום כל ההלכות בשו"ע.

כל מעשה נקלט במוחם של הילדים

רבו של רבי מרדכי זאב בלוי הוסיף וסיפר שגם הוא השתמש בסימן זה של ה'מנחת אלעזר', וכאשר נכנס אל המנזרים של הנוצרים, אחרי תקופת השואה, כדי להוציא משם את ילדי ישראל ולהצילם, התבונן בצורת אכילתם של הילדים.

כאשר הבחין בילד שאינו נוגס בפרוסה עצמה, אלא משתמש בסכין וכנ"ל, היה בטוח שהוא יהודי, והוציאו מהמנזר, ולא טעיתי אפילו במקרה אחד. כל הילדים שהוצאתי על פי הסימן הזה, היו יהודים, אמר.

נמצאנו למדים עד כמה גדולה ועצומה היא השפעת החינוך של הבית היהודי על כל הצאצאים שגדלו בבית זה, וגם אם אנחנו סבורים שהילדים אינם מבחינים במעשים הקטנים שלנו, ואינם לומדים מכך מאומה, טעות גדולה בידינו.

כל מעשה הנעשה בבית, כל פעולה, וכל מילה היוצאת מפי ההורים, נקלטת היטב היטב בראשם ובמוחם של הילדים הקטנים, והם לומדים מכך 'הלכה לדורות' מה לעשות וכיצד לפעול בחייהם הם.

והנה, אם היו שואלים אותנו מה היא ההלכה החשובה, והמשפיעה ביותר, בחלק ב' של המשנה ברורה, ספק רב אם היינו מצביעים על ההלכה ההיא בסימן ק"ע, העוסקת בדין שלא לישוך פרוסה ולהניחה על השלחן. אנחנו היינו סבורים שאולי כדאי להתמקד בהלכות נטילת ידיים, ברכת המזון, וכיו"ב.

אבל מהמעשה הנ"ל עם ה'מנחת אלעזר', למדנו שגם הלכה כזו עשויה לשנות גורלו של אדם ולחרוץ את חייו לכאן או לכאן. (ברכי נפשי)

"ולא יסף עוד מלאך ה' לבוא אל מנוח ואל אשתו אז ידע מנוח כי מלאך אלוקים הוא". (הפטרת נשא)

רבי שלום שבדרון זצ"ל (בשיחה פרטית בביתו).

"אז ידע מנוח!" מדוע דוקא אז? בעקבות מה הצליח מנוח להשתכנע בבירור כי מלאך ה' הוא? בסך הכל "לא יסף עוד מלאך ה' לבוא" מה קרה? (המעייין יראה על כך במפרשים).

אמרתי פעם בדרך מליצה:

אדם המתחסד עם זולתו, יגלה במשך הזמן, כי הוא מצפה להכרת טובה ולהבעת תודה, לפחות כל שהוא, ממי שהטיב עמו. ואם חלילה, אותו יענקל שהטיב עימו יתעלם בכלל מלזכור שעשו עימו טובה, המצב יכאיב לו, יצעררו מאד.

כיון שהוא מצפה להכרת טובה, בדרך כלל הוא רגיל לחפש דרך איך לאסוף את ה"תודה רבה" איך לשמוע את ה"יישר כח" ולקבל את ה"תודה". יש לכך כמה דרכים: לפעמים הוא רק חולף ברחוב ע"י יענקל כדי שיענקל יזכר... אם יענקל אינו נזכר, והימים חולפים, אזי לאחר כחודש הוא אומר ליענקל "בוקר טוב" בחיוך רחב (כדי שיזכר), או מתעניין בשלומו: "מה נשמע ר' יהודי?" ויענקל משיב:

"אה! אה! ברוך ה'! זה אתה שכל כך עזרת לי בענין... הרי אני חייב לך המון תודות..." והמתחסד בא על סיפוקו. - -

'בעל החסד' לא מבקש דוקא "תודה", אבל חושב לעצמו "לפחות שיזכור שאני הצלתי אותו", "אני אזכיר להם - לזכור אותי".

רבתי. המלאך שהיטיב מאד עם הוריו של שמשון הגיבור, כאשר בישר להם והדריך אותם מאת ה', נעלם, בסיום מלאכתו לא הגיע אפילו פעם אחת נוספת, אין: "ולא יסף עוד מלאך ה' לבוא אל מנוח ואל אשתו", ואם כך - "אז ידע מנוח, כי מלאך אלוקים הוא". חלפו להם שבוע, שבועיים, והוא, שהדריך אותם, לא ניסה להגיד בוקר טוב אדיב, לא בא להתעניין, להציע תצעות או לסייע בתכנונים. - - אם כך הוא מלאך! אז ידע מנוח כי הוא מלאך...! אדם - כבר היה מגיע, לפחות לרגע קצר...

ההלואה הראשונה מגמ"ח

אני נזכר כיצד הרגשתי, כאשר יצאתי בפעם הראשונה מגמ"ח" ללוות כסף היה זה לפני שנים רבות, התחושה שלי הייתה קשה ומרה חשבתי שאני נכנס ל'חברא קדישא' חסד עם מתים - - - (מה אתם צוחקים, עוד מעט תשמעו). אספר לכם מתחילת הענין.

בילדותי ממש, התייתמתי מאבא זצ"ל, לא ידעתי כיצד מתנהל בית עם אבא ובלי אבא. אמא הצדקנית ע"ה נאלצה לצאת השכם בבוקר להביא טרף לביתה, וכאשר שבת הביתה מצאתי צלחת עם אוכל מוכנה על המדף (הבנתי שאמא חשבה עלי והכינה לי אוכל) נטלתי ידיים והתיישבתי לאכול. לבד. מעולם לא הורגלתי לאכול בחברת בני משפחה, עד שהגיעו הימים הטובים ונכנסתי למשפחת חותני זצ"ל. תשמעו כדאי! כדאי!:

מיד למחרת ה"שבע ברכות" חזרתי מהתפילה, התקבלתי בחיוך. השוער והשוויגער חייכו בסבר פנים יפות, כשהצביעו לי על שולחן ערוך ארוחת בוקר, והתיישבתי. הרי הבטיחו לי "קעסט" שלוש שנים (אתם יודעים מה זה קעסט?) והנה זו היתה הארוחה הראשונה של קיום ההבטחה. מה היה על השולחן? לחם שחור, לבן, כוס קפה, חתיכת חלבה. זה מה שהיה בבית. ב"ה.

לא הבחנתי בשום דבר יוצא דופן. אכלתי, ברכתי - ומיד הלכתי לכולל "אהל תורה" ללמוד עד הלילה. רק למחרת הבחנתי שאני אוכל ארוחת בוקר לבד... אתמול אכלתי לבדי והיום גם כן. בתחילה, לא שמתי לב כי כך הייתי רגיל לאכול בבית לבד באמצע השבוע, יתום נשאר יתום...

לפני שעזבתי את הבית לכולל, התבוננתי לחשוב "היכן אשתי?" פסעתי לחדר הסמוך ושאלתי את חמותי הצדקנית: היכן היא? מדוע גם אתמול וגם היום לא נמצאת בארוחת הבוקר. מה קרה?

"היא היתה צריכה ללכת". השיבה.

ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר שוב איננה. "מה קורה כאן?" שאלתי בתימה "שלושה ימים היא צריכה ללכת דווקא מיד בבוקר!?" פניה של חמותי הרבנית אויערבאך האדימו, ובזוית העין התעגלו שתי דמעות עבוד. נעמדו בפתח העין ולא ירדו.

"שלום" אמרה "לך הבטחנו קעסט, אבל בשבילה אין לנו"...

רבתי, כך גידלו תורה! וכך זכו לכזה בן - רבי שלמה זלמן אויערבאך...!

בחינוך) כאשר הוצאתי לאור את ספרי הראשון, השווער והשווער רצו להראות לי את הוקרתם, וכסף - אין. מה הם עשו?

חמי העלה רעיון ואמר לאשתו יש לנו "כפות" היו להם שתי כפות מתנה אישית שקיבלוה ביום נישואיהם. ("בפסח" הוצבו שתי הכפות המבריקות על השולחן ופארו את שולחן הסדר. יותר ממה שהיה להן ערך כספי, היה להן ערך ריגשי. בכפות היו חרוטים שמותיהם: ח. אויערבאך צ. אויערבאך) כף אחת ניתן לו היום. כאשר נתן לי את הכף לחש לי: "הכף השניה ממתנה לספר הבא..." בכפות אני אוכל מידי שבת בשבתו.

כאשר סיימתי לאכול על שולחן חותני, לא ארכו הימים ונוקקתי להלואה בגמ"ח של שערי חסד.

כאשר נכנסתי למשרד בבושה, רק ראיתי את הפקיד היושב מולי איבדתי את מעט הבטחון העצמי שנשאר לי, כאלה פנים חמוצות - - - אמרתי לו בוקר טוב והייתי צריך לומר לו ערב טוב כי נהיה לי חושך בעיניים... טוב אני לא אאריך כי כבר נשמתו בגנזי מרומים, כאשר יצאתי והשארתי אצלו משכון, כמובן, הייתי כאוב מאד וברבות הימים נזכרתי בפסוק באיוב "צדק לבשתי וילבישני" (איוב כ"ט) אומרים חז"ל: "צדק לבשתי וילבשני, א"ר חנינא יש נאה ללבושו ואין לבושו נאה לו, יש אדם עשיר ואין שמו לפי עשרו, רש ואין שמו לפי רישו, יש אדם שהוא גבור ואין שמו לפי גבורתו חלש ואין שמו לפי חלישתו, יש אדם בחור ואשתו מכוערת בתוך אפריון ואומרים אבוד הבחור הזה על הכפוש הזה, ואם הכלה נאה ובעלה מכוער אומרים אבודה הכלה הזו באיש הזה, איוב לא היה כן אלא הצדקה נאה לאיוב ואיוב נאה לצדקה הוי צדק לבשתי וילבשני"

אותו פקיד רוצה להתלבש במצות חסד אך אינו יודע כיצד, מעלת החסד לא לפי מידותיו הבגד של המצוה גדול עליו... ישנו פסוק מיוחד לשבח את איוב שהחסד היה מתאים למידתו, נורא ואיום.

ועוד על ה"חסדים של הסוכנות..."

על חכמת שנינותו של רבי חיים לייב אויערבאך סופר רבות בפי תושבי ירושלים. עובדה אחת שמעתי מפיו כיצד פעם קטרג בפני רבים לגלג על ה"חסדים" השקריים של ה"סוכנות" הישראלית. ובאותה שעה קיים בעצמו: "הקהה את שיניו".

"היה זה לפני עשרות שנים. הנהלת ה"סוכנות" החליטה לעצור את כל מגביות ה"חרדים" בחו"ל למען מוסדותיהם".

ראשי הסוכנות הציונית קראו לראשי היהדות החרדית לאסיפה דחופה וטבעו מהם במפגעי הפסיק ולגייס כספים בחוץ לארץ [הם היו מעוניינים שהכסף יזרום בדרך צינור אחד ויחיד] ה"סוכנות" נימקה את בקשתה בטענה כי היא זו שתפרנס את כל עולם התורה "אין ולא יהיה צורך לשגר שליחים לחו"ל, אנחנו נדאג לכל צרכיכם"

הנאספים כולם משני צידי המתרס - החילונים והחרדים - קיבלו את רשות הדיבור.

אחדים מראשי "ועד הישיבות" הודיעו נחרצות שהם יסיכמו לבקשת ה"סוכנות" רק אם יקבלו לידם סכום של מליון לירות לשנה "אם נפסיק לשגר שליחים לארצות הגולה, זה יהיה הסכום שתאלצו לתת לנו" אמרו "ראשי הישיבות".

יהודי מראשי הציונות שהשתתף באסיפה נעמד על רגליו וזעם מכעס: "אתם לא מתביישים לתבוע סכום כזה גדול" קרא לעבר ראשי וועד הישיבות. הוא חירף וגידף בסגנון זול וגס: "קבצנים! שנוערסו! וכו'".

הוויכוחים היו קשים מאד, ראש הסוכנות מחד גיסא, ועסקנים יראים ושלמים מאידך גיסא התנצחו זה בזה.

רבי חיים לייב אויערבאך שהשתתף באסיפה ישב בשקט והמתין לתורו בסבלנות. הוא החליט לנפץ את עצם הרעיון שהסוכנות היא זו שתשלט בכיפה. "החלטתי אני 'אשלים' לו כגמולו לאותו רשע וחצוף גלוי ראש" סיפר רבי חיים לייב (כששב מהאסיפה הבייתה קרא לי: "ר' שלום! יש לי בשבילך סיפור מעניין..." וסיפר לי את מהלך העניינים - אמר ר' שלום)

כשהגיע תורו של רבי חיים לייב לשאת דברים נעמד על עומדו בשלווה, ובכשרונו הגאוני החל את דבריו באיטיות כמונה מעות - בסיפור [-משל] שהמציא על אתר. מטרתו של הסיפור היה להקהות את שנייהם ולהדגים להם בדרך רמז כיצד יראו "חיי הישיבות" כשיהיו זקוקים לחסדי ה"סוכנות".

אספר לכם סיפור. אמר רבי חיים לייב, ושקט השתרר בחלל האויר:

יש מקום ששמו "אלקסוט" זו עיר הנחלקת לשניים - עילית ותחתית, המרחק בין אחת לשניה הוא גדול, כך שבאלקסוט העליונה היה חניון רחב ידיים שם התאספו כל "בעלי העגלות" משם היו יוצאים בנסיעות כמה פעמים ביום לעבר העיר התחתית.

באלקסוט העליונה התגוררה אשה אלמנה ושמה שרה. לשרה היתה בת יחידה שהתגוררה בעיר התחתית ושמה חנה [חנה'לה - כלשונו] חנה'לה היתה קבצנית דלפונית עניה מרודה, ילדיה הילכו בבגדים קרועים וללא נעלים לרגליהם. האמא שרה נהגה לאסוף פרוטות קצובות ומפעם לפעם לשלחם לבתה חנה'לה.

הגיע ערב יום טוב. הלכה שרה ל"חניון" ומצאה שם את יענקל העגלון הממתין עד שהעגלה תתמלא בנוסעים, אז ייצא לכיוון העיר התחתית.

- שמע נא יענקל, אמרה שרה בקול רווי תחנונים, עשה לי חסד, אתה, הרי בין כך נוסע למטה, ומי כמוך ידוע שיש לי שם בת, עניה. אפיתי בשבילה תבנית לחם טרי עגול. אהיה נא יהודי טוב, ותעביר לה את זה. תחיה את נפשה בחג.

- טוב, שרה, למענך, בשבילך! תביאי ואני אקח.
- אבל יענקל, האם לחם יבש תיקח בשבילה? - איזה טעם יש ללחם יבש, הכנתי בקבוק מלא חמאה, אם היא תאכל לחם בחמאה (מיט פוטער) אז יהיה לה טוב על הלב.

- שרה! עד שהצלחתי לדחוף כאן לחם כזה גדול איפה כבר יהיה לי מקום לעוד בקבוק חמאה?

- יענקל, אל תהיה כזה, תעשה מצוה, תרחם עליה, תדחוף את זה בצד ותסדר. - (בצקקה) די, תחפשי לבד מקום! נו כבר! תכניסי את החמאה כאן ליד הלחם וחלאס. חלפו חמש דקות, העגלה כבר התמלאה בנוסעים, יענקל התיישב, ועוד רגע קצר יוצאים לדרך, לפתע שוב הגיחה שרה מהרחוב הסמוך וקראה: "יענקל, רגע! אוי גיוואלד, איזה טעם יש ללחם עם חמאה לבד, הנה עשיתי גבינה טובה וטעימה לכבוד יום טוב, חנה'לה שלי תאכל לחם, חמאה וגבינה, אוי, התרגשה שרה, כמה תחיה את נפשה השבורה, יהיה לה משהו לכבוד חג, והתפרצה - בבכי - של התרגשות מהול בכאב.

- שרה, את כבר מבבלת לי את הראש, תקחי את הכל בחזרה וגמרנו, מה את רוצה ממני?!

- יענקל, אל תהיה קשה כאבן! תרחם עלינו, אתה מבין לבד כמה זה חשוב, אל תהיה רשע! בבקשה...

- מה את רוצה ממני תזרקי פנימה וגמרנו.

- תהי' מבורך, תצליח, שיהיה לך ולמשפחתך כל טוב, בירכה אותו שרה בכל ליבה.

כאשר התחיל בנסיעה יצאה שוב בריצה ואמרה יענקל! יענקל! מה יעזור לחם לאשה מסכנה שאין לה נעלים בשביל הילדים, קח בבקשה שלושה רובל ותתן לה. ברכות יחולו על ראשך.

טוב יענקל הסכים. לזה, לכסף, היה לו מקום... הכניס את הכסף לכיס ויצא לדרך.

חלפו ימים. יום, יומיים, שלושה, יענקל נסע הלך ושוב עשרות פעמים. "בוודאי עשה את השליחות על הצד הטוב ביותר" הרהרה שרה.

צהרים בהיר לאחר החג, שרה מקבלת מכתב ספוג בדמעות מבתה: "אמא מה קרה? שכחת כי יש לך ילדה בקרבת מקום? אין לנו בגדים ונעלים, אין לנו מה לאכול ולא שלחת לנו מאומה..." עיני האמא חשכו ראשה הסתחרר, הבינה כי קרה משהו. ויצאה לרחוב, חיפשה את יענקל בסערת רוח, מצאה אותו במקום הקבוע ליד העגלות:

- יענקל! רשע, גולן, מה עשית לי? הרגת אותנו לגמרי, אוי לך! מה קרה עם המשלוח שנתתי?!

- מה הצעקות, וואס איז געשיין? שאל יענקל בשלווה, והיא בוכה: אפיתי לחם עשיתי חמאה וגבינה!! שלושה רובלים, איפה???

- מה את צועקת?

- מה פירוש מה אני צועקת? אתה לא מתבייש?!

- רגע, תשמעי, רגע רגע, חכי אני אסביר לך מה קרה. מסביר יענקל ברוע מכעים.

- מה חכי, תראה מכתב!! דם שותת ליבי! אתה לא מתבייש? תיראה איך היא מסכנה בכל מילה שבמכתבה!

- תשמעי אותי. שקט. שקט... אמר יענקל ונעץ בה שתי עיניים חדות והתחיל את דבריו: "שרה! מה אני אגיד לך הלחם הטרי שלך, שאת בעצמך אפית, מה אומר ומה אדבר - ידים של זה יש לך, אה אה, אין לשער!

- מה? תעזוב אותי! עם הסיפורים על הלחם הטעים שלי, אתה בא לזרות מלח על הפצעים שלי, מה אתה צוחק ומתבדח?!

- שרה! ידים של זה, מה אני יגיד לך, לא להאמין. גם החמאה מיוחדת.

- מה? אכלת את זה? רשע! צווחה האם הבוכיה.

- רגע. לא. תמתני בסבלנות אספר לך הכל: את זוכרת ביום שנשעתי, ודאי את זוכרת, היה זה יום חם במיוחד, השמש יקדה מלמעלה והחום היה נורא. באמצע הדרך התחלתי להרגיש רטוב ליד הרגליים...

- תפסיק לספר לי סיפורים, בוער לי הדם ואתה מספר לי "מעשיות".

- סבלנות, תהיה לך קצת סבלנות, ואז תביני הכל: התכופתי לחפש מה קרה לי, מה רטוב שם, וראיתי שהבקבוק נסדק, החמאה נמסה והחמאה גולשת ויוצאת החוצה. החמאה שאת עשית. ממש "בל תשחית" - - -

- אני מבינה טוב מאד, אבל כפרה על החמאה, והסיפורים שלך, רק תגיד לי כבר מה עם הלחם שאפיתי!

- חכי אני אסביר לך: מחייך יענקל בסבלנות. הרי חבל על כוז חמאה, ממש חבל, נכון שחבל? אז לקחתי חתיכה קטנה מהלחם וטבלתי אותה בחמאה שנשארה והכנסתי לפה, אבל את הרי צודקת, לחם עם חמאה איזה טעם יש לזה, לכן לקחתי קצת גבינה... מה אני יגיד לך שרה, קיבלתי ממש תאבון גדול, כאלו ידים של זה, אפית לחם בטעם נדיב ביותר... שכחתי מעצמי לגמרי - כזה לחם - ומרוב שהייתי שקוע באוכל הטעים לקחתי פרוסה אחרי פרוסה ועוד ועוד... שרה מרטה את שערות ראשה וצעקה לעצמה: "גיוואלד". טוב, כפרה על הלחם, החמאה והגבינה שנתתי למשוגע הזה, אבל מה עם הרובלים? נתתי לך שלושה רובל איפה הם? שאלה בבכי.

לא הבנתי, וראיתי שגם חבירי לא, וכל בני הבית תמהו. הסביר: "החזון עומד ומתפלל. ואמרו (מדרש תהלים ק) כשאתה עומד ומתפלל היא ליבך שמח, כי לאלוקים אתה עובד – ובמקום לחשוב שהוא עומד לפני ה', ולקוות שיהיה מקובל ומרוצה לפניו – הוא תוהה איך הקהל מקבל את הסלסול, והאם הוא מקובל ומרוצה לפניו – היש אומלל ממנו?!"... (להגיד)

ובענין זה – מספרים על אותו גבאי שהתקשר בפרוס הימים הנוראים לחזון הותיק: "ובכן, האם נזכה לשמוע אותך גם השנה? הטעם הטוב עוד עומד בפה! אה, הקטע של 'ריבונו של עולם, מלא משאלותי לטובה', כל כך מרגש!" והחזון ענה: "כמוכן, אם ירצה השם. צריך רק לדבר על המחיר" – תמה הגבאי: "המחיר כדאשתקד, הרי התפילה לא השתנתה!" "זהו, שכן!" הפתיע החזון. "תשמע, השנה המצאתי 'ריבונו של עולם' הפלא ופלא. עבורו בלבד יש להכפיל את המשכורת!" אמר הגבאי: "הזהר והשמר! עד שאתה ממציא 'ריבונו של עולם' חדש, הריבונו של עולם עלול להמציא חזון חדש"... האמת, שיש ענין בשיירים חדשים: "שירו לה' שיר חדש, תהלתו בקהל חסידים" (תהילים קמט, א), "שירו לה' שיר חדש תהילתו מקצה הארץ" (ישעי' מ, ב), ועוד. אבל השירה היא ביטוי הפנימי והרגש, והשיר החדש תוצאת התלהטות הרגש, התגברות הדיבור, והתרוננות הנפש – ולא שהשיר יהיה המטרה, ועיקר בפני עצמו. מכאן הפתגם השגור, שאיני מסכים עמו, שהחזנים טפשים. אסור לעשות הכללות. שלא כאותו יהודי שטען, שאחוז הטפשים באוכלוסיית הוא פחות מעשרה אחוזים, שהרי לכל מנין ומעלה חזן אחד... לדעתי, האחוז גדול הרבה יותר. אבל מאיפה נובע הפתגם, מה מקורו? – כי הטיפש הופך את הטפל לעיקר! והחזון שידע שהשירה היא כלי בלבד, והעיקר הוא הרגש, הוא החזון החכם! (והגדת)

איש את קדשיו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה (ה, י) ברש"י מובא: "ומדרש אגדה: ואיש את קדשיו לו יהיו, מי שמעכב מעשרותיו ואינו נותן – לו יהיו המעשרות. סוף שאין שדה עושה אלא אחד מעשרה שהיתה למודה לעשות". כלומר, בעל שדה ש"מתקמצן" ולא נותן תרומות ומעשרות מיכול שדהו – סופו ששנייה השדה רק עשירית מהתנובה שהיתה רגילה להניב. סך כל תנובתה היא כשיעור התרומות והמעשרות שהיה עליו לתת ולא נתן. התורה הקדושה אומרת: "נתון תתן לו ולא ירע ללבך בתתך לו, כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוך בכל מעשיך ובכל משלח ידך" (דברים טו, י). יש פעמים שאדם כן נותן כסף לצדקה, אבל בזמן הנתנה יש לו "קוועטש" בלב... למה נתתי, מידי הרבה נתתי... עבדתי קשה להרויח את הכסף, למה שהשני לא יעבוד... וכדומה! באה התורה ואומרת: אדוני הנכבד! אם אתה נותן – אתה עושה "ביזנעס" מצויין! "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוך בכל מעשיך ובכל משלח ידך!" הוצאת מהכיס אלף שקל – הקב"ה יוסיף עליך אלף פעמים ויברך אותך כאשר דבר. מורי ורבותי!

יש משהו שלא "ירויץ" לקנות מגרש בצפון תל אביב ששוה מליון שקל שהוצע למכירה ב"מחיר מציאה" של מאה אלף?... הרי לא יהיה אחד שלא ירוץ! רגע! רגע! "מה אתה רץ?" קוראת לו אשתו, "הרי מאה אלף הוא הון עצום עבורך"... "הוי, פתיה שכמותך!" ישיב לה בעלה, "את המאה אלף אני מקבל בחזרה, על המקום, ועוד פי עשרה מזה, לא ארוץ!?" ואם הקב"ה מבטיח לך שאם תתן צדקה, ולא ירע ללבך, "יברכך ה' אלוך בכל מעשיך ובכל משלח ידך" – לא תרוץ לתת? הרי אין "ביזנעס" טוב מזה!

אשה אחת הגיעה בוכיה לרבה של סלוצק ובקשה את עצתו: "אין לי ממה לחיות! אני מרויחה כמה פרוטות שאינן מספיקות לי לפרנסת ביתי". הרב מסלוצק אמר לה: "בכל חודש תעשי חשבון מדויק כמה את מרויחה, ועשירית מזה תביאי אלי ואני אחלק כסף זה לעניים". האשה הזדעקה: "רבי! הרי כל מה שאני מרויחה לא מספיק לי וכיצד, איפוא, אתה מייעץ לי לתת חלק מהרווח המזערי לאחרים?" אמר לה הרב: "ומה איכפת לך לנסות? הרי כל רווחיך אינם אלא מספר פרוטות, ועשירית מהן אינו אלא "שמעק טאבאק" עלוב, שאינו מעלה ואינו מוריד. תנסי". האשה סברה וקבלה. בסופו של החודש הראשון האשה הביאה לרב סכום זעום. בחודש שלאחריו – גדל הסכום, ובחודש שלאחריו – הוסיף וגדל. התברר כי הכנסותיה של האשה אכן גדלו מחודש לחודש, וכל זה בזכות הצדקה. התקיים בה מקרא שכתוב "יברכך ה' אלוך בכל מעשיך ובכל משלח ידך". (יחי ראובן)

נתן בה יענקל מבט לגלגני: שרה, מה את חושבת לך, כי כל הסיפור הזה לא שווה כסף. שאוביל את כל זה בחינם?!... סיים רבי חיים לייב את נאומו. התיישב על מקומו. הנאספים כולם שהבינו את הנמשל העלו חיוך על פניהם, חלקם פרוצו בצחוק, והאסיפה התפזרה.

עפר מיוחס – רבי יעקב גלינסקי זצ"ל. פגשתי באברך, תלמיד חכם, חריף ובקי. אבל מה, עבר קצת את הגבול. כלומר, שאם הותרה "שמינית שבשמינית" גאווה (סוטה ה) הוא החמיר בשיעורים, והוסיף עוד "הכרעה"... אמרתי לו: "ישמעו אוזניך מה שפך מדבר. שלוש פעמים ביום מבקש אתה: "ונפשי כעפר לכל תהיה!"

לא התפעל, וענה בגובה לב: "אכן, אבל יש עפר ויש עפר! הלא תבינו שעפר ארץ ישראל שווה יותר מעפר חוץ לארץ, ועפר בית המקדש – יקר יותר מזהב ומפז! אני עפר וחבירי עפר, אבל איפה הוא ואיפה אני!..." הרי לכם דוגמא חיה לדברי הגמרא: "כל המתייר, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו" (פסחים סו). אמרתי לו: "כמדומה אתה, שאתה לבדך שווה "עפרות זהב", מעפר בית המקדש, דע שיש לך בו שותף" – תמה: "מי?! הלא הוא ואין בלתי!

אמרתי לו: "בסוטה נאמר, 'ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ויתן אל המים' (במדבר ה, יז), ופירש ב"כ"י יקר", לפי שאמרו (בראשית רבה יד) שאדם הראשון ממקום כפרתו נברא, הינו מעפר המשכן, משם מחצב חמרות כל אדם. וזו תוכחה מגולה לכל אדם, עד לאחרון והנחות שבבני אדם: ממקור נעלה כל כך חוצבת, ולאן הדרדרת!... והלה ענה, זחוח: "ניחא, אבל אני עפר המשכן שלא הדרדר"... אמרתי: "הסכת ושמע, הכרת את הרבי מסנקרביץ, שהיה רב כאן בבני ברק?"

לא, וכן אספר לך מה ששמעתי ממנו. סבו היה הרבי מוורקא זצ"ל. פעם שבת בעיר קאליש, והמוני יהודים נהרו לשולחנו. אומר היה דברי תורה בקול נמוך, ומתוך שבקשו לשמוע התגבבו זה על זה, איש על רעהו. הרבי מוורקא אהב ישראל היה, והזדעזע. אמר: "הרי כל יהודי הוא כספר תורה. וכי משום שאני רוצה לשמוע טוב יותר, אטפס על ספר תורה וארביץ עליו!?" נענה אחד הרבנים ואמר: "אבל, רבי, הן הלכה מפורשת היא (שו"ע יור"ד רפ"ב, יט) שמתור להניח ספר תורה על ספר תורה... השיב הרבי על אתר: "כן, ודאי – אבל כל יהודי צריך לחשוב שחבירו הוא ספר תורה, ולא הוא"... אף אני אומר כן –

על עצמך תחשוב שאתה עפר, ולוא מקרקע המשכן. את חברך תראה כאדם"... (והגדת)

שאול רבי יעקב גלינסקי זצ"ל בגמרא ערכין (יא, ב) דנו, מנין לשירת הלויים מן התורה. והביאו הכתוב: "ולבני קהת לא נתן [עגלות] כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאון" (במדבר ז, ט). ממשמע שנאמר "בכתף" איני יודע ש"ישאון"? מה תלמוד לומר "ישאון", אין "ישאון" אלא לשון שירה. וכן הוא אומר: "ישאון זמרה ותנו תוף" ואומר: "ישאון קולם ירונו". כמה עומק יש כאן! אנו מייחסים חשיבות לשירה, לפייה, ועושרה, ולביצוע המושלם. איזה קול לזמר, וכמה כלים בתזמורת. מי המלחין, ומי המנצח. וכאן, במילה אחת, כל מהותה של השירה והנגינה. המודד והקובע את טיבה: "שאון"! האם מצליחה היא לרומם ולנשא, להגביה טפח מעל הקרקע, לקרב אל השמים! כי רבים כל כך שרים ומנגנים, וליבם בל עימם. "שאון" אין כאן! ואספר –

בישיבה בבאיילסטוק היה לנו בקושי לחם לאכול. "בשר ודגים רובו מטעמים" היו רק בזמירות. היה לי חבר, משה. שאביו היה החזן הראשי בבית הכנסת הגדול בבאיילסטוק, נהנה ממשכורת נאה, ושולחנו ערוך כדת. הזמין אותי להתארח אצלם בסעודת ליל ראש השנה. באמת, סימן לשפע לכל השנה כולה. לא חסרו כל טובה, בלי עין הרע. נענית ואמרתי: "גם לי קול נאה, אולי אהיה חזן!?" הן יודעים אתם, ה"מגן אברהם" (סימן קלא אות ד) הביא דברי השל"ה הקדוש זצ"ל: "ראוי לומר 'זאנחנו לא נדע' בישיבה, 'מה נעשה' בעמידה". ופרשתי: שאין אנחנו יודעים בתקופת לימודנו בישיבה, מה נעשה וממה נתפרנס בימי העמידה. אז הנה, יש לי פרנסה... אמר לי החזן: "שמע לקולי, בחר לך כל מקצוע, רק לא זה!" "מדוע", תמהתי. "אפשר ללמוד כל השבוע, להתעלות בתורה ובמוסר, לשטוח "ברכת החודש" כהלכתה ולהתפרנס ברוחב יד!" הבית העיד על כך. אמר לי: "כדברך כן הוא. אבל, למעשה, אין אומלל מהחזן!"

בדרך הדבש

בפ' האשה שנתארמלה (כתובות פד), רק שהיה חשש שאינו בכלל המבורכין וחסר ברכת כהנים, אבל כיון בעלייתו לדוכן כדאמר העומדים אחורי הכהנים אינם שמעולם לא עבר על דברי חבירו, ואם חבירו יאמרו לו בכלל ברכה (סוטה לח), דמראין בעצמן שאינם רוצים להיות מן המבורכין, ודוקא דלא אניסי, הא אניסי כמו עמי שבשדות הן בכלל ברכה עיין שילהי רה"ש ומס' סוטה צווי חבירי, וא"כ הוא בכלל ברכה, לכן עולה לדוכן, דאין (סוטה לח), א"כ נראה דור העולה לדוכן מראה בעצמו בזה איסור. ודו"ק. (משך חכמה)